28/07/2022

Ο “ΚΑΙΡΟΣ” για την απαλλαγή από το μάθημα των Θρησκευτικών

/ Παιδεία και Πολιτισμός

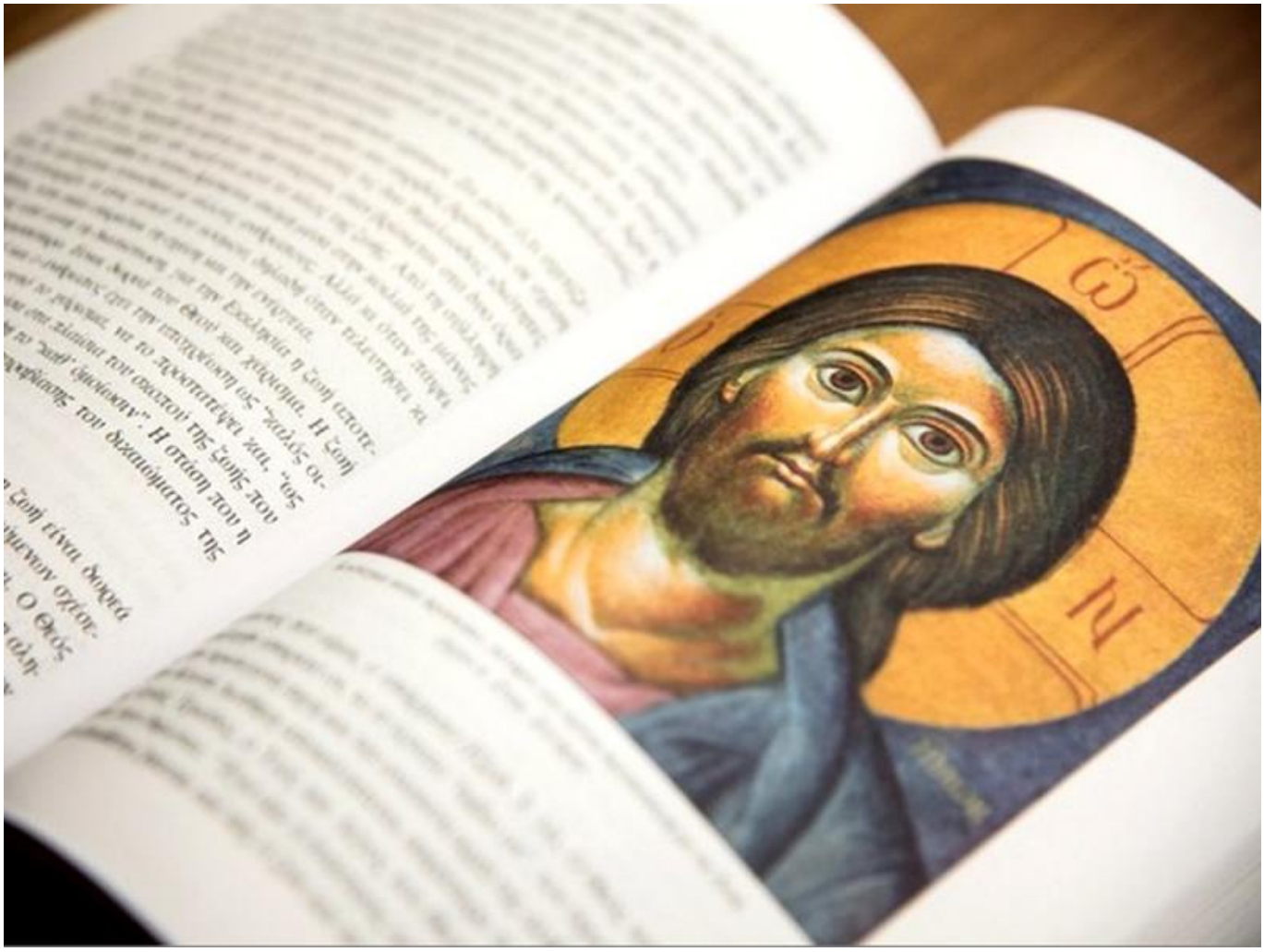

Για την πρόσφατη Απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με τη χορήγηση απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών τοποθετήθηκε με ανακοίνωσή του ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Θεολόγων “ΚΑΙΡΟΣ” εκφράζοντας για μία ακόμη φορά την έντονη ανησυχία του για το παρόν και το μέλλον του μαθήματος.

Στην ανακοίνωση που υπογράφουν ο Πρόεδρος κ. Χρήστος Καρακόλης, Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΕΚΠΑ, και ο Γενικός Γραμματέας κ. Γεώργιος Στριλιγκάς, Θεολόγος – Συντονιστής Ε.Ε., μεταξύ άλλων, αναφέρει: *“Αναγνωρίζουμε ότι το άρθρο 16, 2 του Συντάγματος ορίζει ως αποστολή του κράτους να μεριμνά για την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης μέσω της εκπαίδευσης. Φρονούμε, όμως, ότι ο τρόπος ερμηνείας αυτού του άρθρου από το ΣτΕ, έχει δημιουργήσει ένα καθεστώς ασφυκτικής κηδεμόνευσης του ΜτΘ, το οποίο τελικά τείνει να το*

καταπνίξει. Συγκεκριμένα, προβληματιζόμαστε όταν οι Αποφάσεις του ΣτΕ, πέρα από τα νομικά ζητήματα, υπεισέρχονται σε αμιγώς θεολογικά ή παιδαγωγικά ή διδακτικά θέματα".

Παράλληλα, εκφράζουν την αντίθεσή τους σε κάθε ενέργεια συρρίκνωσης του μαθήματος. *"Διαφωνούμε με κάθε πρόταση ή ενέργεια η οποία θα συρρικνώσει το ΜτΘ, υποβαθμίζοντας είτε την οργανωτική του μορφή είτε την παιδαγωγική του αποστολή. Με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης, για ουσιώδεις θεολογικούς και παιδαγωγικούς λόγους, είμαστε αντίθετοι με την «ομοσπονδοποίηση» του ΜτΘ".*

"Η πρόσφατη Απόφαση του ΣτΕ καθιστά ξανά επιτακτική την ανάγκη για ενδελεχή μελέτη, γόνιμο διάλογο και δημιουργικές αποφάσεις. Ο «ΚΑΙΡΟΣ» εργάζεται, ήδη, προς αυτή την κατεύθυνση", καταλήγει.

Αναλυτικά η ανακοίνωση:

Το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) με πρόσφατη Απόφασή του (1478/2022) ακύρωσε το μέχρι σήμερα ισχύον καθεστώς (Κ.Υ.Α. 61178/ΓΔ4/28-05-2021) για τη χορήγηση απαλλαγής από το μάθημα των Θρησκευτικών (ΜτΘ).

Η Απόφαση επικαλείται ως ουσιώδη έναν τυπικό λόγο, ότι δηλαδή ο νομοθέτης είχε παραλείψει να ζητήσει τη γνώμη της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, η Απόφαση του ΣτΕ προχωρεί πέρα από το ζήτημα αυτό και επανακαθορίζει τη θέση και τον τρόπο οργάνωσης της θρησκευτικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Συγκεκριμένα, καλεί την Πολιτεία, μέχρι το τέλος του σχολικού έτους 2022-2023, «να θεσπίσει ένα ισότιμο μάθημα συναφούς περιεχομένου για τους μαθητές που απαλλάσσονται από το υποχρεωτικό μάθημα των θρησκευτικών» στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Όσοι παρακολουθούν,στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια,τις εξελίξεις σχετικά με το ΜτΘ αντιλαμβάνονται, ασφαλώς, ότι πρόκειται για μια αυτονόητη αλλά εξαιρετικά δυσοίωνη κατάληξη. Μολονότι η πρόσφατη Απόφαση αποτελεί συνέχεια προγενέστερων (βλ. Αποφάσεις ΣτΕ 1749/2019 και 1750/2019), κομίζει εμφαντικά ορισμένα νέα στοιχεία.
Καταρχάς, αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόσφατη Απόφαση εκδόθηκε ύστερα από την προσφυγή γονέων, οι οποίοι δεν επιθυμούν τα παιδιά τους να παρακολουθούν το ΜτΘ. Σε παρόμοια προσφυγή κατά το παρελθόν είχαν παρασταθεί ως αντίδικοι η Εκκλησία της Ελλάδος, η Εκκλησία της Κρήτης και οι θεολογικές ενώσεις. Από την άποψη αυτή, για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, η Απόφαση αποτελεί ήττα τόσο του θεολογικού όσο και του εκκλησιαστικού χώρου.

Ακολούθως, η Πολιτεία καλείται «για πρώτη φορά», κατά την έκφραση του ίδιου του ΣτΕ, να ρυθμίσει το ζήτημα της απαλλαγής με την εισαγωγή άλλου μαθήματος, το οποίο θα είναι ισότιμο με το ΜτΘ. Το σκεπτικό της συγκεκριμένης παραγγελίας θεμελιώνεται στις σχετικές Αποφάσεις του 2019, στις οποίες ορίζεται ότι το ΜτΘ απευθύνεται «αποκλειστικά» σε Ορθόδοξους μαθητές/τριες, ότι οι αλλόδοξοι, οι ετερόθρησκοι ή οι άθεοι μπορούν να απαλλάσσονται «με την επίκληση λόγων θρησκευτικής συνείδησης» και ότι η Πολιτεία οφείλει «να προβλέψει τη διδασκαλία ισότιμου μαθήματος προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος “ελεύθερης ώρας”» για τους απαλλασσόμενους.

Επιπρόσθετα, επισημαίνεται ότι η Απόφαση του ΣτΕ για την εισαγωγή «ισότιμου μαθήματος» λήφθηκε παρά τις αντιρρήσεις του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξη 7/23-07-2020), το οποίο επικαλέστηκε τις δυσχέρειες που θα έχει ένα τέτοιο εγχείρημα. Το ΣτΕ περιορίστηκε να αναγνωρίσει ότι το ισχύον καθεστώς είναι προσωρινά αποδεκτό, ως μεταβατικό και υπό προθεσμία. Επομένως, η Απόφαση αποτελεί προφανή και πολλαπλή ήττα και για την Πολιτεία.

Μετά την παραπάνω εξέλιξη, στην όποια μελλοντική ρύθμιση, η Πολιτεία οφείλει να λάβει υπόψη τις θέσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Στο σημείο αυτό, διαφαίνεται μία αντίφαση στην Απόφαση του ΣτΕ, καθότι το ίδιο έχει ορίσει ότι η απαλλαγή χορηγείται για λόγους «θρησκευτικής συνείδησης» ενώ η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει γνωματεύσει, επανειλημμένα, ότι η απαλλαγή χορηγείται «κατ’ επίκληση αποκλειστικά και μόνον λόγων συνείδησης» (Απόφαση 28/2019). Η διαφορά είναι τεράστια. Η απαίτηση για γνωμοδότηση της Ανεξάρτητης Αρχής, ως προϋπόθεσης της νομιμότητας της όποιας ρύθμισης του ζητήματος της απαλλαγής, αποτελεί, άραγε, έμμεση διολίσθηση του ΣτΕ από την αρχική θέση του;
Ο Πανελλήνιος Θεολογικός Σύνδεσμος «ΚΑΙΡΟΣ» έχει εκφράσει, επανειλημμένα, τις

θέσεις του για τη μορφωτική αποστολή του ΜτΘ στο δημόσιο σχολείο. Ταυτόχρονα, με σεβασμό στις αποφάσεις του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου, έχει ασκήσει κριτική σε αποφάσεις του σχετικά με το ΜτΘ, επισημαίνοντας αντινομίες και κινδύνους που απειλούν, τελικά, την ίδια την ύπαρξη του μαθήματος. Με αυτό το πνεύμα, μετά την τελευταία Απόφαση του ΣτΕ, εκφράζουμε για μία ακόμη φορά την έντονη ανησυχία μας για το παρόν και το μέλλον του ΜτΘ.

Αναγνωρίζουμε ότι το άρθρο 16, 2 του Συντάγματος ορίζει ως αποστολή του κράτους να μεριμνά για την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης μέσω της εκπαίδευσης. Φρονούμε, όμως, ότι ο τρόπος ερμηνείας αυτού του άρθρου από το ΣτΕ, έχει δημιουργήσει ένα καθεστώς ασφυκτικής κηδεμόνευσης του ΜτΘ, το οποίο τελικά τείνει να το καταπνίξει. Συγκεκριμένα, προβληματιζόμαστε όταν οι Αποφάσεις του ΣτΕ, πέρα από τα νομικά ζητήματα, υπεισέρχονται σε αμιγώς θεολογικά ή παιδαγωγικά ή διδακτικά θέματα.

Εκφράζουμε την ανησυχία μας, όταν προτείνονται οργανωτικές λύσεις οι οποίες είναι μη εφαρμόσιμες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως αυτό λειτουργεί μέχρι σήμερα. Ανησυχούμε, επίσης, για την άκριτη και χωρίς σοβαρή μελέτη προώθηση του πολυ-ομολογιακού μοντέλου οργάνωσης της θρησκευτικής εκπαίδευσης.

Διαφωνούμε με κάθε πρόταση ή ενέργεια η οποία θα συρρικνώσει το ΜτΘ, υποβαθμίζοντας είτε την οργανωτική του μορφή είτε την παιδαγωγική του αποστολή. Με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης, για ουσιώδεις θεολογικούς και παιδαγωγικούς λόγους, είμαστε αντίθετοι με την «ομοσπονδοποίηση» του ΜτΘ.

Απορρίπτουμε τις φωνές μισαλλοδοξίας και εύκολου λαϊκισμού, που εμφανίζονται συχνά στο πλαίσιο του διαλόγου για το ΜτΘ, από όπου και αν προέρχονται. Οραματιζόμαστε μια δημιουργική θρησκευτική εκπαίδευση ανοικτών οριζόντων, η οποία θα βοηθάει τους μαθητές στη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους και θα προωθεί την ειρηνική συνύπαρξη και τον διάλογο.

Αυτή την ύστατη ώρα, καλούμε όλες και όλους που ενδιαφέρονται για την ύπαρξη και τη λειτουργία της θρησκευτικής εκπαίδευσης στον τόπο μας, και ιδιαιτέρως όσες και όσους έχουν θεσμική ευθύνη για την οργάνωση και τη λειτουργία του ΜτΘ, καθώς και τις/τους εκπαιδευτικούς του μαθήματος σε όλες τις βαθμίδες, να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να επικεντρωθούν σοβαρά στο ζήτημα. Από τα λάθη του παρελθόντος διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις και ότι οι κάθε λογής ακρότητες μπορεί να βλάψουν το ΜτΘ ανεπανόρθωτα. Η πρόσφατη Απόφαση του ΣτΕ καθιστά ξανά επιτακτική την ανάγκη για ενδελεχή μελέτη,

γόνιμο διάλογο και δημιουργικές αποφάσεις. Ο «ΚΑΙΡΟΣ» εργάζεται, ήδη, προς αυτή την κατεύθυνση.